

Yhteenvetoja seminaareista, joita Maan ystävät on ollut järjestämässä Suomen sosiaalifoorumissa vuonna 2006

Ilmastonmuutos ja vuosituhattavoitteet

su 2.4. klo 12.15-14.15 liikuntasalissa, paikalla 30 ihmistä
järjestäjänä Maan ystävät ja Suomen YK-liitto

Seminaarissa olivat puhumassa kehityspoliittinen sihteeri Miia Toikka Kehitysyhteistyön palvelukeskuksesta Kepasta, Bhuwan Pathak, kansalaisaktivisti Intiasta, Vasudhaiva Kutumbakam järjestöstä ja SADED –verkostosta, tutkija Anu Eskonheimo Helsingin yliopistosta VITRIstä (The Viikki Tropical Resources Institute) ja Toni Haapanen, tutkija ja Maan ystävien aktivisti. Seminaarin puheenjohtajana oli kansanedustaja Heidi Hautala.

Miia Toikka kertoi siitä, miten kehitysyhteistyössä tulisi huomioida ilmastonmuutoksen torjunta ja vaikutukset. Ilmastonmuutos lisää, syventää ja ylläpitää köyhyyttä. Ilmastonmuutoksesta tekee hyvin epäoikeudenmukaisen se, että eri ihmiset aiheuttavat ja kärsivät sen seuraukset. Nykyisin kuitenkin edelleen Maaailmanpankki rahoittaa 25 kertaa niin paljon fossiilihankkeita kuin uusiutuvan energian hankkeita.

Bhuwan Pathak kertoi, miten köyhyys kasvaa talouden liberalisoinnin myötä ja miten vuosituhattavoitteet voivat kääntyä Development Madness Goals –tavoitteiksi. Kun hän oli kysellyt kylissä, että miten ilmastonmuutos vaikuttaa ihmisten elämään Himalajalla nykyisin, niin vastaukseksi hän oli saanut "We can't read the sky anymore", eli perinteiset luonnonmerkit eivät enää pidä yhtä hyvin paikkaansa ja esimerkiksi maanviljely vaikeutuu.

Anu Eskonheimo kertoi aavikoitumisen pohjimmaisiksi syiksi sosiaalisen eriarvoisuuden ja köyhyyden, epäoikeudenmukaiset maanomistusolot ja sen, että nykyinen globaali maailmantalous suosii ympäristön tehokäyttöä. Aavikoitumisen estämisessä olennaista olisi toisaalta tukea kuivilla alueilla asuvien ihmisiä niin, että he voisivat ansaita toimeentulonsa ympäristön kannalta kestäväällä tavalla, toisaalta vähentää länsimaiden kasvihuonekaasupäästöjä.

Toni Haapanen kritisoi tapaa, jolla vuosituhattavoitteisiin pyritään MDGeiden avulla maailmasta yritetään tehdä globaali vapaakauppa-alue ja tavoitteiden tausta-ajatuksena on uusliberalismin levittäminen. Köyhyyden vähentäminen uusliberalismilla on mahdotonta, se ei paranna "äänettömän enemmistön" vaan vain pienen vähemmistön oloja ja on ympäristön kannalta kestämatöntä.

Paneelissa keskustelijat pohtivat mm. onko vuosituhattavoitteissa potentiaalia hyvään vai, ovatko ne vipuvarsi, jota ympäristö- ja kehitysjärjestöt voivat käyttää niihin sitoutuneita

hallituksia kohtaan vai ohjaavatko ne kehitystä ja kehitysajattelua väärään suuntaan.

Seminaarin yhteisinä johtopäätöksinä todettiin

- Ilmastomuutos pitää valtavirtaistaa kehityspolitiikkaan ja toimenpiteisiin.
- Pitää tukea pienimuotoisia elinkeinoja niin, että perinteisillä tavoilla tulee toimeen, nykysuuntaiselle globalisaatiolle tarvitaan vastavoimaksi kestävä paikallistalous.
- Ryhdytään luomaan vuosituhattavoitteita pohjoiselle, nyt suurin osa vuosituhattavoitteista kohdistuu etelään. Ajatuksena on myös rohkaista ihmisiä miettimään omia vuosituhattavoitteita.

Riitta Savikko

Ilmastomuutoksen ABC ja D

la 1.4. klo 15.45-17.45, huone 33, paikalla noin 20 ihmistä
järjestäjänä Maan ystävät

Seminaarissa Theo Kurtén Luonto-Liitosta kertoi ilmastomuutoksen luonnontieteellisestä taustasta ja uusimmista uutisista. Kaisa Kosonen Greenpeacesta kertoi kansainvälisestä ilmastopolitiikasta ja Montrealissa marras-joulukuun vaihteessa viime vuonna pidettyjen YK:n ilmastoneuvottelujen kuulumisista. Kansanedustaja (vihr.) Oras Tynkkynen kertoi Suomen ilmastopolitiikan tilasta ja toisaalta ilmastonsuojelun Suomelle tuomista mahdollisuuksista, jos näitä mahdollisuuksia osattaisiin hyödyntää ja tilaisuuteen tartuttaisiin edelläkävijöiden tapaan. Mahdollisuuksiin voi tutustua mm. osoitteessa <http://komposti.vihrealiitto.fi/ilmastojaenergia2005.pdf>.

Annukka Berg Suomen luonnonsuojeluliitosta kertoi järjestöjen laatimasta Ilmastotavoite 2050 –visiosta, joka haastaa KTMn valmisteleman hallituksen virallisen lyhytnäköisen ja kunnianhimmottoman ns. ilmasto- ja energiastrategian. Ilmastotavoite 2050 löytyy myös osoitteesta <http://www.maanystavat.fi/online/ilmastotavoite-2050.pdf>. Työpajan lopuksi Heikki Korpela Maan ystäväistä kertoi siitä, miten yksi pieni ihminen voi vaikuttaa ja mitä Maan ystävien ilmastokampanja tekee. Seminaarin puheenjohtajana toimi Riitta Savikko Maan ystäväistä.

Seminaarin johtopäätöksinä todettiin:

- Ilmastotieteen epävarmuudet eivät ole syy olla toimimatta, vaan sen sijaan syy toimia enemmän.
- Kansainvälistä ilmastopolitiikkaa pitää jatkaa sitovien sopimusten kautta, niin, että teollisuusmaat kantavat päävastuun. Siis ilmastonsuojelussa pitää edetä Kioton sopimuksen pohjalta.
- Viisaalla ilmastonsuojelulla voidaan myös muuttaa yhteiskuntaa kestäväksi ja lisätä hyvinvointia.
- Ilmastopolitiikassa tarvitaan visioita. EU on ollut vahva ja tärkeä toimija, Suomen pitää luoda pitkän ajan visio ja toimia vastuullisemmin.

- Ilmastonsuojelussa voi hävitä vain vähän, jos ei tehdä mitään, voidaan hävitä todella paljon. Jos toimitaan viisaasti voidaan voittaa katastrofaalisimpien seurauksien välttämällä paljon.

Riitta Savikko

Sellutehtaita Uruguayihin – tapaus Metsä-Botnia

su klo 10.00–12.00 luokkahuoneessa 12, paikalla 40 ihmistä
järjestäjänä Maan ystävät ja Suomen luonnonsuojeluliitto

Metsä-Botnia on rakentamassa lähes miljardin euron sellutehdasta Uruguayhin. Paikalliset ympäristöjärjestöt vastustavat hanketta ja sitä vastaan on kampanjoitu pitkään Uruguayn ja Argentiinan rajalla. Myös sellutehtaan puolesta on marssittu. Argentiinan ja Uruguayn presidentit ovat keskustelleet hankkeen keskeyttämisestä kunnes ympäristövaikutuksia on selvitetty paremmin. Seminaarissa kuultiin Metsä-Botnian, ympäristöjärjestöjen, Suomen ulkoministeriön ja yhteiskuntatieteilijän näkemyksiä aiheesta.

Seminaarin alustajat olivat Technical Manager Kaisu Annala (Uruguay project, Metsä-Botnia), tiedottaja Mikael Sjövall (Greenpeace), ulkoasiainneuvos Hannele Tikanvaara (UM, Latinalaisen Amerikan ja Karibian yksikkö), erikoistutkija Susanna Myllylä (Yhteiskuntapolitiikka, Jyväskylän yliopisto ja Hanna Matinpuro (kansainvälisiin asioihin perehtynyt ympäristöaktivisti, entinen SLL:n kv-päällikkö, nyk. Siemenpuu-säätiön tj). Tilaisuuden aluksi Anna Ylä-Anttila luki argentiinalaisten ja uruguaylaisten kansalaisjärjestöjen grupo guayubiran terveiset suomalaisille ympäristöaktivisteille. Tilaisuuden puheenjohtajana toimi Leo Stranius. Jokaisen alustuksen yhteydessä käytiin tiivistä yleisökeskustelua.

Kaisu Annala esitteli omassa puheenvuorossaan sellutehdashanketta. Hänen mukaansa tehtaan hyödyt tulevat olemaan haittoja merkittävämmät. Mikael Sjövall kritisoi Metsä-Botnian toimintatapaa Uruguayssa sekä kiinnitti huomiota sellutehtaalle valitun valkaisu-tekniikan (EFC) ympäristövaikutuksiin. Hannele Tikanvaara esitteli ulkoministeriön tehtäväkenttää Latinalaisessa Amerikassa, erityisesti Uruguayssa ja Argentiinassa sekä harmitteli sitä, että Metsä-Botnian sellutehdashanketta on käytetty poliittisena lyömäaseena. Susanna Myllylä kertoi tutkimustuloksiaan muista vastaavista sellutehdashankkeista Latinalaisessa Amerikassa esimerkkinä Stora Enson ja Aracruzin yhteishanke Bahiassa Brasiliassa. Hanna Matinpuro painotti omassa puheenvuorossaan myös uruguaylaisten roolia – ja muistutti myös heidän vastustavan sellutehdashanketta. Lisäksi hän kiinnitti huomiota muun muassa eukalyptusplantaasien ympäristövaikutuksiin Uruguayssa.

Leo Stranius

Kohti luonnonvarojen kestävää käyttöä

su 2.4. klo 10.00-12.00, huone 41, paikalla noin 15 ihmistä
järjestäjänä Suomen luonnonsuojeluliitto ja Maan ystävät

Seminaarissa Suomen luonnonsuojeluliiton toiminnanjohtaja Eero Yrjö-Koskinen kertoi YK:n Millenium Ecosystem Assessment (MEA) –raportista. Ekokonsultti Michael Lettenmeier Suomen luonnonsuojeluliitosta puhui Luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja ekotehokkuudesta, siitä mitä globaalisti tulisi tehdä. Kestävän kehityksen toimikunnan pääsihteeri Sauli Rouhinen Ympäristöministeriöstä kertoi siitä, mitä haasteita MEA asettaa Suomelle. Seminaarin lopuksi Riitta Savikko Maan ystävistä kertoi yksilön vaikutusmahdollisuuksista. Seminaarin puheenjohtajana toimi Eero Yrjö-Koskinen.

YK:n Millenium Ecosystem Assessment –raportin mukaan noin 60 prosenttia maapallon elämälle välttämättömistä ekosysteemeistä on pilattu tai niitä käytetään kestävämmällä tavalla. Jos haluaan taata nykyisille ja tuleville sukupolville elämisen mahdollisuudet, tarvitaan muutoksia tapoihimme käyttää luonnonvaroja.

Seminaarin johtopäätöksiä todettiin:

- Luonnonvaroista ihmisten selviämisen kannalta tärkeimpiä ovat ruoan ja energian saanti (veden myös, mutta Suomessa se ei ole niin ongelma, joten keskustelu keskittyi muuhun). Näiden osalta on tärkeää pyrkiä monipuoliseen kansalliseen omavaraisuuteen.
- Ihmiskunnan selviämiseksi tarvitaan visioita ja innovaatioita, jotka ohjaavat kestäväälle polulle.
- Meillä on toiminnan ja rakenteiden muuttamisen avaimet käsissämme, nyt pitää pontevasti käyttää niitä.

Riitta Savikko

Globalisaatio, paikallistalous ja vuosituhattavoitteet

la 15.45–17.45

järjestäjänä Maan ystävät

Seminaarissa alustajina olivat Olli Tammilehto, Marko Ulvila ja Outi Hakkarainen. Alla seminaarin pohjalta kirjoitettu Köyhyyttä ja vaurautta –artikkeli, joka on julkaistu Nuorten Luonto (3/2006) -lehdessä.

Köyhyyden määrittäminen on aina ollut vaikeaa. Useimmiten ajatellaan, että rahan puute aiheuttaa aineellista kurjuutta. Kun luonnon vauraus pyritään muuttamaan rahaksi, köyhyys voi jopa lisääntyä.

Luonnonympäristö elättää kaikkia maailman ihmisiä. Ihmiset, jotka ovat päivittäisessä toimeentulossaan suoraan riippuvaisia metsistä ja merestä, ovat taloudellisilla mittareilla

monesti äärimmäisen köyhiä. Silti heidän elämänsä voi olla hyvää ja vaurasta. Monille tilastollisesti köyhille yhteisöille hyvää elämää on mahdollisuus käyttää luonnonvaroja, säädellä niiden käyttöä sekä osallistua heitä itseään koskeviin päätöksentekoprosesseihin.

Kasvun ongelmat

Köyhyyden ja hyvinvoinnin mittapuuna käytetään yleisesti elämänlaadun sijaan rahaa. Ajatuksena on, että elämänlaatu parantuu rahalla. Taloudella tarkoitetaan nykyisin rahataloutta, vaikka se sisältää paljon muutakin.

Taloutena voi jopa pitää kaikkea päivittäiseen selviytymiseen ja hyvinvointiin liittyvää, joka pitkälti kuuluu epävirallisen talouden piiriin. Esimerkiksi suurin osa varsinkin naisten tekemästä työstä on ”näkyvätöntä” – palkatonta, virallisen talouden ulkopuolelle jäävää, kuten hoiva- ja hoitotyö.

Loppujen lopuksi rahatalous rakentuu tämän näkyvättömän työn ja paikallisen luonnon varallisuuden varaan: metsiin, mineraaleihin, vesistöihin, tietäntyyppiselle maataloudelle suosiollisiin olosuhteisiin.

Kun pyritään vähentämään köyhyyttä tuodaan monesti esimerkiksi alkuperäiskansoja ja maaseudun yhteisöjä rahatalouden piiriin. Tämän ”kehityksen” seurauksena ihmisiltä on viety elämisen edellytyksiä: esimerkiksi metsästä elävien yhteisöjen maita on myyty metsäyhtiölle heiltä kysymättä. Talouskasvu voi olla jopa ihmisten köyhdyttämistä, kun ihmisten ympäristön kannalta kestävä elintavat ja toimeentulo hävitetään.

Jatkuvaan kasvuun ja lisääntyvään kulutukseen pohjaava talousjärjestelmä tuottaa väistämättä häviäjiä. Lyhyellä tähtäimellä häviäjiä ovat luonnonvaroista riippuvaiset yhteisöt ja heidän elinympäristönsä, mutta ympäristön tuhoutumisesta kärsivät loppujen lopuksi kaikki.

Globaali vai lokaali

Vuonna 2000 YK:n jäsenmaat sitoutuivat vuosituhattavoitteisiin. Tavoitteiden pyrkimyksenä on vuoteen 2015 mennessä puolittaa äärimmäisestä köyhyydestä ja nälästä kärsivien ihmisten määrä, saada kaikki lapset peruskouluun, vähentää lapsikuolleisuutta, lisätä tasa-arvoa, parantaa odottavien äitien terveyttä, taistella aidsia, malariaa ja muita tauteja vastaan, taata ympäristön kestävä kehitys ja luoda ”globaali kumppanuus” kehitykseen.

Vuosituhattavoitteet ovat kunnianhimoisia, vaan eivät uusia. Ongelmat ovat olleet olemassa jo pitkään. Tavoitteilla pyritään etsimään globaaleihin ongelmiin globaaleja ratkaisuja, mutta niiden taustalla oleviin syihin ei juurikaan paneuduta: ympäristön hyväksikäyttöön, kulttuurisen, poliittisen ja taloudellisen itsemääräämisoikeuden menetykseen ja eriarvoisuuteen.

Ratkaisuja etsittäessä ei ole hyödynnetty niiden kymmenien miljoonien ihmisten asiantuntemusta ja kokemusta, joihin nämä tavoitteet vaikuttavat. Esimerkiksi paikallistaloutta tukemalla voitaisiin lisätä ruokaturvaa ja paikallisia työpaikkoja. Suuri osa kehitysmaiden yhteisöistä ja kylissä on naisten ja lasten yhteisöjä, sillä miehet ovat lähteneet palkkatyön perässä muualle.

Paikallisilla ratkaisuilla ei kerralla ratkaista koko maailman ongelmia. Tilanteet ja ratkaisumahdollisuudet voivat kuitenkin olla samankaltaisia, sovellettavissa ja levitettävissä. Muutos kestävämpään talouteen ja kehitykseen edellyttää koko järjestelmän uudistamista.

Anastasia Laitila

Lisätietoja aiheesta saa Kansainvälisen Maan ystävien Köyhyys-julkaisusta, www.maanystavat.fi